

Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunta 2018 – 2019

Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunnan 1. kokous (1/2018)

Aika: Keskiviikko 10.10.2018 klo 10.00 – 12.00

Paikka: Opetus- ja kulttuuriministeriö, kokoushuone Jukola, Meritullinkatu 1

Läsnä:

Puheenjohtaja Johtaja Jorma Waldén, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenet

Lakimies, VT Minna Aalto-Setälä, Keskuskauppakamari

OTT Anette Alen-Savikko, IPR University Center

Toiminnanjohtaja Teemu Kalliala, APFI ry

Lakimies Pekka Heikkinen, Kansalliskirjasto

Lakimies Ira Heiskanen-Tanskanen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Eduvalvontajohtaja Lauri Kaira, Luovan työn tekijät ja yrittäjät Lyhty

Lakiasiaintoiminnanjohtaja Teemu Kalliala, MTV Oy

Johtaja, lakiasiat ja viestintäpolitiikka Satu Kangas, Medialiitto ry

Toimitusjohtaja Tero Koistinen, Suomen Filmikamari ry

Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti

Toimitusjohtaja va. Marko Lahtinen Tietoliikenteen ja tietotekniikan

keskusliitto FiCom ry, sijaisenaan Elina Ussa

Toimitusjohtaja Valtteri Niiranen, Kopiosto ry, sijaisenaan Jukka-Pekka Timonen

Lakimies Sanna Nikula, Suomen Journalistiliitto ry

Toiminnanjohtaja Tommi Nilsson, Kuvasto ry

Musiikintekijä Markus Nordenstreng

Toiminnanjohtaja Jukka-Pekka Pietiäinen, Suomen tietokirjailijat ry

Tekijänoikeusasiamies Maria Rehbinder, Aalto-yliopisto

Toiminnanjohtaja Anne Salomaa, Sanasto ry, sijaisenaan Juha Pihlajaniemi

Varapuheenjohtaja Tapani Tarvainen, Electronic Frontier Finland ry EFFI

IPR asiantuntija Riiikka Tähtivuori, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Apulaisjohtaja Katri Väänänen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, sijaisenaan Anja Peltonen

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Ministeriöiden asiantuntijat

Sanna Haanpää, Opetushallitus

Päivi-Maria Virta, liikenne- ja viestintäministeriö

Paula Laine-Nordström, työ- ja elinkeinoministeriö

Anna Vuopala, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (sihteeri)

Asialista:

1. Ajankohtaista

Waldén avasi kokouksen ja toivotti neuvottelukunnan uudet jäsenet tervetulleiksi. Nyt on mahdollista kehittää neuvottelukunnan työtä ja edistää kentän välistä keskustelua.

Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunta 2018 – 2019

Neuvottelukunta asetettiin keväällä mutta asioiden kehitysvaiheen vuoksi ei nähty mahdollisuuksia ja syytä järjestää ensimmäistä kokousta ennen kuin nyt syksyllä.

Vuopala muistutti, että Taide- ja taitelijapolitiikan linjauksista keskusteleavassa työryhmässä on mukana myös tekijöiden tekijänoikeutta koskeva koulutus ja osaaminen, jolla on keskeinen merkitys sille, miten oikeudenhaltijat saavat hyötyä oikeuksistaan.

Lisäksi Vuopala toi esiin tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisavustusten mahdollistaneen jo yli vuosikymmenen ajan erilaisten tekijänoikeuden alan hankkeiden rahoittamisen, pääasiassa tiedottamista ja kouluttamista tekijänoikeuksista. Viime vuosien aikana rahoitusta on kohdistettu näiden osalta ja ohella yhä tarkemmin OKM:n strategiaan tavoitteisiin, joihin kuuluu toimiva tekijänoikeusjärjestelmä. Viime vuonna tarkistettiin myös avustusten saamisen edellytyksiä ja saatettiin se linjaan yhtenäisen valtionavustusjärjestelmän kanssa. Tärkeimmät tuettavat kohteet ovat metadata-selvitykset, eli teos- ja tekijätietojen laadun parantamiseen tähtäävät hankkeet, tekoälyyn liittyvät lisensiointia kehittävät hankkeet, taiteilijoiden sopimusosaamiseen tähtäävät hankkeet ja sopimuslissensijärjestelmän kehittämiseen tähtäävät hankkeet. Teos- ja tekijätietoja koskevaan metadataan liittyen on kolme selvitystä valmiina tai valmistumassa ja yksi luvassa ensi vuodelle. Vuopala kehotti kaikkia neuvottelukunnan jäsenten edustamia aloja hyödyntämään tilaisuutta hakea ensi keväänä haettavaksi tulevaa avustusta.

Avustuksen tukeman hankkeen fokuksessa ei tulisi olla vain yksi aspekti (kuten metadatan luvaton poistaminen) vaan selvittää ja kuvata teos- ja tekijätiedon polku teoksen luomishetkestä sen julkaisemiseen jollakin digitaalisella alustalla. Vuopala mainitsi myös, että kansallisella tasolla on selvitetty myös saamelaiden tarpeita henkisen omaisuuden suojaan, alkuperäiskansan omasta näkökulmasta, tavoitteena edistää neuvottelutilannetta EU:ssa ja kansainvälisellä tasolla.

Lisäksi Vuopala kiitteli neuvottelukunnan piiristä löytyneitä asiantuntijoita, jotka osallistuivat aktiivisesti vuoden 2017 syyskaudella tekijänoikeuskirjetyöryhmän kokouksiin, joka sai valmiiksi ja luovutti yhteensä 15 suositusta hyväksi käytännöiksi sisältävän mietintönsä eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terholle 28.1.2018.¹ Työryhmä ei saavuttanut yhteisymmärrystä tarpeesta muuttaa lainsäädäntöä. Mietinnön suositukset ja sen perusteella on tarkoitettu kuvaamaan laissa tarkoitettua prosessia, jolla tekijä voi lähettää kirjeitse selvityspyynnön havaitusta tekijänoikeudenloukkauksesta henkilölle, jonka yhteystiedot on lain mukaisesti luovutettu markkinaoikeuden määräyksellä teleoperaattorilta. Tilannetta on seurattu tänä vuonna ja siitä toimitetaan arvio ministerille tammikuussa 2019, joka tekee johtopäätöksensä suositusten vaikutuksista.

Vuopala mainitsi myös, että jatkossa kokouskutsujen yhteydessä tullaan julkaisemaan tekijänoikeusneuvoston sihteeri Perttu Virtasen valmistama lista

---

¹ Ministeriön [tiedote](#) Tekijänoikeuskirjetyöryhmän mietinnöstä

Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunta 2018 – 2019

viimeaikaisista tekijänoikeusneuvoston lausunnoista. Tarkoituksena on ennen kaikkea viestinnällinen eikä yksittäisiä lausuntoja käsitellä kokouksissa erikseen.

Waldén esitteli ajankohtaisia asioita.

Julkaisu ”**Suomen tekijänoikeuslain kansainvälinen soveltaminen**”, tekijänä Jukka Liedes (opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:53)
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160430>.

Selvityksessä arvioidaan tekijänoikeuksien ja tekijänoikeuden lähioikeuksien kansainväliseen soveltamiseen liittyvät selventämistä ja mahdollisesti uutta sääntelyä vaativat kysymykset ja esitetään suuntaviivat lain ja/tai asetuksen tasolla tarvittavista säännöksistä, ottaen huomioon uuden perustuslain vaatimukset. Sopimuksia koskevassa tarkastelussa huomiota kiinnitetään erityisesti sopimusten puitemääräyksiin tai suojan struktuuria ja suojan perusteita koskeviin määräyksiin. Näitä ovat sopimusten liittymäkriteerit, kansallista kohtelua koskevat määräykset, poikkeukset kansallisesta kohtelusta (vastavuoroisuus), vähimmäisoikeuksien periaate ja mahdollisuus tehdä varauksia. Selvityksessä ei tarkastella suojan materiaalisia määräyksiä.

HE 56/2018 vp laiksi valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin edistämiseen.

Lakiehdotuksen keskeiset tavoitteet ovat: saattaa elokuvien tukea koskevat säännökset linjaan perustuslain ja valtionavustuslain kanssa; vahvistaa ja selkeyttää elokuvasaatiön asema julkista hallintotehtävää (elokuvan valtionavustusten myöntäminen) hoitavana toimijana; sekä saattaa elokuvasaatiön käytänteet linjaan perustuslain ja valtionavustuslain kanssa.

OTT, dosentti Jaana Paanetojan selvitys ”**Häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun ehkäiseminen kulttuurin toimialoilla, erityisesti elokuva- ja teatterialalla**” (opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:31)
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161024>

Selvityksessä tarkasteltiin muun muassa sitä, ovatko elokuva-alan tuotantoyhtiöt hoitaneet työlainsäädännön mukaiset työnantajavelvoitteensa, joiden tavoitteena on turvata häirinnästä ja muusta epäasiallisesta kohtelusta vapaa työympäristö, sekä sitä, johtuvatko esille nousseet häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun tapaukset lainsäädännön sisällön puutteista vai lainsäädännön käytännön soveltamiseen liittyvästä osaamisen puutteesta. Lisäksi kerättiin elokuva- ja teatterialan olemassa olevia hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja sekä arvioitiin niiden vaikutusta häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun ennalta ehkäisyyn ja esille tulevien tapausten puuttumiseen.

Selvityksen mukaan eri työlakien velvoitteiden tunnistamisessa on jonkin verran puutteita, samoin epäselvyyttä on vastuu- ja valtasuhteista. Ennaltaehkäiseviin toimiin ei aina ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Selvityksen mukaan myös lainsäädännöksissä olisi tarkistamisen ja täsmentämisen varaa. Lisäksi selvityksen aikana tuotiin esille alan toimintakulttuuriin ja -rakenteeseen liittyviä epäkohtia.

Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunta 2018 – 2019

Selvityksessä esitettävät toimenpiteet liittyvät muun muassa alan sisäisen toiminnan kehittämisen ensisijaisuuteen, vastuiden, velvoitteiden ja oikeuksien selkeyttämiseen sekä luottamuksellisen yhteistyön vahvistamiseen. Selvityksessä tehdään ehdotuksia lainsäädännön kehittämiseksi sekä ehdotetaan uusia toimintamalleja ja käytäntöjä. Toimenpide-ehdotuksia on kohdistettu muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriölle, työnantajana toimiville tuotantoyhtiöille ja teattereille, Suomen elokuvasäätiölle, oppilaitoksille ja työmarkkinaosapuolille. Selvityksessä ehdotetaan muun ohessa alan eettisen ohjeiston laatimista ja eettisen toimielimen perustamista sekä työturvallisuuslain, tasa-arvolain, yhdenvertaisuuslain ja työterveyshuoltolain velvoitteiden tuntemuksen parantamista koulutuksella ja alan yhteisillä toimintamalleilla.

Yksityisen kopioinnin hyvitys valtion talousarviossa. Yksityisen kopioinnin hyvitys päätettiin v. 2014 siirtää maksettavaksi valtion talousarviosta; aikaisemmin hyvitys kerättiin laitemaksuna. Vuoden 2014 valmistelussa hyvityksen suuruudeksi määriteltiin 11 miljoonaa euroa vuosina 2015 ja 2016. Tason määräytyminen 11 miljoonaan euroon oli poliittinen päätös. Tämän jälkeen hyvityksen määrän oli tarkoitus reagoida yksityisen kopioinnin määrään ja siinä tapahtuvaan kehitykseen.

Erityisesti musiikin yksityinen kopiointi on tutkimusten mukaan vähentynyt voimakkaasti striimauspalveluiden suosion myötä (2013–2018). Tästä kehityksestä on seurausta hyvityksen määrärahan pienentäminen TAE 2019:ssä 11 Me > 9 Me.

Sivistysvaliokunnalle toimitettiin kesäkuussa eduskunnan v. 2014 edellyttämä selvitys budjettirahoitteen järjestelmän toimivuudesta. Keskeiseksi kysymykseksi on osoittautunut se, onko vuosien 2015-2016 hyvityksen tasoksi päätetty 11 miljoonaa euroa ollut hyvityksen oikea taso, johon tulevaa kehitystä verrataan.

Lopuksi Vuopala mainitsi, että jatkossa neuvottelukunnan kutsuihin liitetään listaus viimeaikaisista tekijänoikeusneuvoston ratkaisuksista. Toimenpide on viestinnällinen, sillä ratkaisuja ei tuoda neuvottelukuntaan keskusteltavaksi vaan jäsenet voivat halutessaan tutustua lausuntoihin tarkemmin neuvoston verkkosivulta.

Keskustelu:

Markus Nordenstreng vahvisti, että teos- ja tekijätieto on keskeinen osa tekijänoikeusjärjestelmän tyydyttävää toimintaa tukeva seikka. Kun OKM sekä Suomen musiikintekijät ry ovat olleet aloitteellisia musiikin metadatatapolkua koskevien selvitysten tekemisessä. Spotify päätti julkaista käyttöliittymässään olevat tekijätiedot vasta eurooppalaisen musiikintekijäjärjestön ESCAn otettua siihen yhteyttä useaan otteeseen. Tehdyissä selvityksissä on paljastunut, että korvauksia maksetaan väärille henkilöille tai niiden maksamista lykätään epäselvissä tilanteissa. LVM tiedusteli tarkemmin metadatan merkityksestä tekijänoikeudelle.

Vuopala totesi, että käytännössä tekijänoikeusjärjestelmä ei voi toimia asianmukaisesti, ellei kustakin teoskappaleesta voi saada sitä koskevaa oikeuksien hallinnoimiseksi tai noudattamiseksi tarpeellista vähimmäistietoa. Ideaalisti teos- ja tekijätieto päivittyisi ja sisältäisi myös muuta tietoa kuten siirrot ja voimassaolon.

Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunta 2018 – 2019

Teos- ja tekijätiedot eivät ole kenenkään yksinään omistama asia, vaan se on infrastruktuurin toimivuuden kannalta kaikkien alojen yhteinen asia, varsinkin jos halutaan sisällöntunnistusjärjestelmien tai lohkoketjuteknologioiden toimivan luotettavasti. Paljon on jo tehty mutta useimmiten toimenpiteiden tavoite on ollut pienemmän ryhmän sisäisten tarpeiden täyttyminen. Tavoitteena on ennen kaikkea edistää yhteensopivuutta olemassa olevien järjestelmien välillä.

2. EU-asiat

3. Kansainväliset asiat

Waldén totesi, että asialistan järjeistämiseksi käsitellään ensin EU- ja KV-asiat, ja sen jälkeen annetaan jäsenille puheenvuoro liittyen tuleviin HO-tavoitteisiin.

Vuopala totesi, että hallituksen esitys (HE 92/2018) tekijänoikeuden muuttamisesta saatettiin eduskuntaan ennen juhannusta. Lukemisestdirektiivi (saavutettavassa muodossa tapahtuvaa kappaleen valmistamista ja välittämistä lukemisesteisille (EU) 1564/2017) hyväksyttiin syyskuussa 2017 ja kansallinen voimaansaattaminen määräaika on 11.10.2018.

Sivistysvaliokunnassa käsiteltiin odotetusti hallituksen esityksessä säilytettäväksi esitettyä tekijän oikeutta korvaukseen voimassaolevan 17 § 3 mom. mukaisesti. Oikeudenhaltijoiden näkemys oli, että korvausoikeus tulisi laajentaa kaikkiin saavutettavassa muodossa oleviin kappaleisiin ja erityisesti suoratoistolla tarjottaviin palveluihin. Selvityksen perusteella valiokunta katsoi, ettei korvausoikeutta voida laajentaa ilman tarkkaa selvitystä kustakin eri tilanteesta direktiivin edellytysten valossa. OKM on tarjonnut tukeaan osapuolille vahvistaa omat toimintatavat, jotka perustuvat laissa oleviin valtuutettuja yhteisöjä koskeviin velvoitteisiin. Vuopala kertoi, että sivistysvaliokunta oli antanut mietintönsä (SivM 7/2018), jossa se puoltaa hallituksen esityksen sisältämiä lainmuutoksia.

Sivistysvaliokunta puoltaa mietinnössään lainmuutosehdotusten hyväksymistä muutamalla teknisellä muutoksella ja lausumaehdotuksella: *"Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lain muuttamiseksi teknologianeutraalimmaksi siten, että oikeudenhaltijoiden oikeudet kohtuullisen korvauksen saamiseen teostensa käyttämisestä varmistetaan vastaamaan paremmin teosten tosiasiallista käyttöä. Hallituksen tulee seurata ja arvioida tiiviisti lain vaikutuksia edunsaajien ja oikeudenhaltijoiden kannalta ja antaa siitä selvitys sivistysvaliokunnalle keväällä 2021."*

Vuopala totesi, että laki tulee voimaan niin pian kuin mahdollista, sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja lainmuutokset on vahvistettu tasavallan presidentin esittelyssä ja julkaistu. Nopea aikataulu on tarpeen, sillä EU:n komissio oli jo ratifioinut Marrakeshin sopimuksen kaikkien EU-jäsenvaltioiden puolesta ja sopimuksen velvoitteet astuvat voimaan 1.1.2019.

Vuopala kuvasti lyhyesti Viveca Stillin poissa ollessa tilannetta myös liittyen DSM-direktiiviehdotuksen ja verkkolähetysasetusehdotuksen käsittelytilannetta. Ehdotuksia on käsitelty koko tämän vuoden aktiivisesti ja selvyyttä on pyritty saamaan erityisesti

Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunta 2018 – 2019

vaikeisiin 11 ja 13 artikoihin. Niiden käsittely on vienyt liiaksi huomiota muilta tärkeiltä säännösehdoituksilta, joilla edistetään tekstin- ja tiedonlouhintaa (art. 3 ja 3 a) ja kaupallisilta markkinoilta poistuneiden teosten (out-of-commerce) lisensointia (art. 7-9). Myös pohjoismainen sopimuslisensoijärjestelmä on yksityiskohtaisesti kuvattuna direktiivissä (Art. 9 a).

Verkkolähetyksasetusehdotuksen osalta trilogivaiheen kysymykset ovat mm. onko asetus oikea muoto säännöksille, jotka rakentuvat satelliitti- ja kaapelidirektiivistä tutuille käsitteille. Tavoitteena oli ollut lisensoinnin helpottaminen virtaviivaistamalla sitä mm. alkuperämaaperiaatetta hyödyntäen. Nyt siitä on ehdotettu sovellettavaksi ohjelmakohtaisesti ja urheilulähetyksen osalta eri lailla radio- ja tv-puolella. Myös sitä, mitä pidetään edelleenlähettämisenä, on laajasti pohdittu liittyen ns. direct injection-tekniikkaan. Ehdotukset ovat siirtyneet/siirtymässä trilogi-neuvotteluihin komission, neuvoston ja parlamentin edustajien välille. Nopeita ratkaisuja ei ole odotettavissa, sillä näkemykset ovat monilta osin täysin vastakkaiset.

Maailman henkisen omaisuuden järjestön WIPO:n asiat jätettiin ajanpuutteen vuoksi maininnan varaan. Vuopala totesi, että WIPO:n yleiskokouksessa ei tapahtunut muuta kuin EU:n ratifioiminen. ACE-kokouksessa (teollis- ja tekijänoikeuksien neuvoo-antava komitea) Suomi toi esiin kokemukset tekijänoikeuskirjeisiin liittyvien käytäntöjen parantamisessa. SCCR-komiteassa tuskin saadaan aikaiseksi päätöstä diplomaattikonferenssia lähettäjäyritysten suojasta, eikä muutkaan aiheet pääse normatiiviselle tasolla lähiaikoina.

Keskustelu:

Rehbinder kysyi, onko OKM ottamassa kantaa WIPO:lle esitettyyn vetoamukseen opetuksen rajoitussäännösten vahvistamiseksi. Vuopala totesi, että tuntematta kyseistä ehdotusta EU:n linja on ollut, ettei rajoitussäännöksistä haluta sitovia sopimuksia aikaiseksi vaan tuetaan tiedonvaihtoa nykyiseen kansainväliseen säädäntöön perustuen.

4. Tiedotusasiaa neuvottelukunnan jäseniltä (Eri luovien alojen HO-tavoitteet)

OKM:lle etukäteen esityksensä toimittaneet neuvottelukunnan jäsenet esittivät tavoitteensa seuraavan hallituksen ohjelmaan.

Kansalliskirjaston, Aalto-yliopiston, Lyhty ry:n, OAJ:n ja Ficom ry:n näkemykset on saatavilla neuvottelukunnan materiaaleista [Valtioneuvoston hankeikkunassa](#).

Keskustelua:

Medialiitto kysyi, olisiko mahdollista, että neuvottelukunnan piirissä järjestettäisiin keskustelutilaisuus tekijänoikeuspolitiikan tavoitteista - mikä olisi tavoiteltava päämäärä ja miten siihen päästäisiin.

Waldén totesi, että mahdollisuuksien mukaan tätä voitaisiin yrittää.

Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunta 2018 – 2019

5. Muut asiat

Esiin ei tullut muita asioita.

6. Neuvottelukunnan seuraava kokous

Vuopala pahoitteli, että kokouksen kutsu oli tullut myöhässä. Tulevien kokousten osalta tullaan noudattamaan aikataulua, jossa kutsu lähetetään viimeistään kuukautta ennen kokousta, ja asialista viimeistään viikkoa ennen. Kokouksen vapaamuotoinen kokousmuistio sekä mahdollinen muu materiaali julkaistaan Valtioneuvoston hankeikkunassa.